

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seuranta koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

Vammaisfoorumi kannattaa ehdotusta, jonka mukaan kuntien varautumisen yleinen ohjaus ja seuranta säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi. Muutos selkeyttää nykyistä ohjausvastuun hajanaista tilannetta.

Samalla Vammaisfoorumi korostaa, että varautumisen ohjauksessa ja seurannassa tulee systemaattisesti huomioida vammaisten henkilöiden erityistarpeet. Nykytilanteessa varautuminen ei riittävästi turvaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaista mahdollisuutta saada tietoa saavutettavasti ja toimia esteettömästi häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Varautumisen kehittämisessä tulee varmistaa esteettömyys ja saavutettavuus kaikessa viestinnässä ja toiminnassa sekä kehittää saavutettavia hälytys- ja ennakkovaroitusjärjestelmiä. Vammaisfoorumi korostaa myös, että varautumisen kehittämisessä tulee osallistaa vammaiset henkilöt sekä heitä edustavat järjestöt ja vammaisneuvostot varautumisen suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan. YK:n vammaisoikeuksien komitea on vuonna 2025 kiinnittänyt huomiota siihen, että vammaisten henkilöiden tarpeita ei Suomessa huomioida riittävästi varautumisessa. Muutoksessa on tärkeää vastata näihin suosituksiin (YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 11).

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Vammaisfoorumi pitää vaikuttamistoimielimille esitettyä aloiteoikeutta kannatettavana, mutta katsoo sen yksinään riittämättömäksi vahvistamaan vammaisten henkilöiden tosiasiallisia vaikuttamismahdollisuuksia.

Vaikuttamistoimielinten asemaa tulee vahvistaa kokonaisvaltaisesti. Tämä edellyttää, että aloitteiden käsittelyprosessista säädetään selkeästi ja aloitteisiin annetaan määräajassa perusteltu vastaus. Lisäksi tulee varmistaa, että vaikuttamistoimielimillä on mahdollisuus osallistua valmisteluun riittävän varhaisessa vaiheessa ja näille toimielimille turvataan tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa edustamiensa ryhmien kannalta merkittäviin asioihin. Vammaisfoorumi

mukaan tulee myös varmistaa, että läsnäolo- ja puheoikeus toimielinten kokouksissa turvataan yhdenvertaisesti kaikille vaikuttamistoimielimille

Vammaisfoorumi korostaa, että vammaisneuvostojen asemaa tulee tarkastella suhteessa YK:n vammaissopimuksen velvoitteisiin. Sopimus edellyttää vammaisten henkilöiden ja heidän järjestöjensä tiivistä ja aktiivista osallistamista päätöksentekoon (artikla 4.3).

Lisäksi sääntelyn tulisi olla yhdenmukaista kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

-

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

Vammaisfoorumi pitää vaikutusarviointia osin oikeansuuntaisena, mutta riittämättömänä.

Vaikutusarvioinnissa tulee arvioida selkeästi muutosten suhde YK:n vammaissopimuksen velvoitteisiin sekä tarkastella vaikutuksia eri vammairyhmiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. Vammaisfoorumi korostaa, että tulee selkeästi arvioida, miten ehdotukset tosiasiallisesti vahvistavat vaikuttamismahdollisuuksia, sillä pelkkä oletus vaikutusten myönteisyydestä ei riitä ilman tarkempaa analyysia.

Muut huomionne esitysluonnoksesta

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että tässä vaiheessa vammaisneuvostoja koskevat perustelut täsmennetään ja laaditaan huolellisesti. Esityksessä tulee arvioida myös kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden (YK:n vammaisyleissopimus) toteutumista.

Vammaisfoorumi korostaa, että vammaisten henkilöiden oikeuksien aito toteutuminen edellyttää siirtymistä muodollisesta osallistamisesta kohti todellisia vaikutusmahdollisuuksia.

Huomio lausuntopyynnön jakelusta

Vammaisfoorumi kiinnittää huomiota siihen, että lausuntopyyntö on toimitettu vain yhdelle vammaisjärjestöjä eikä sitä ole osoitettu vammaisjärjestöjen valtakunnalliselle yhteistyöelimelle Vammaisfoorumi ry:lle, joka koordinoi työssään eri vammairyhmien näkemyksiä.

Vammaisfoorumi pitää tätä erityisen ongelmallisena YK:n vammaissopimuksen 4.3 artiklan näkökulmasta, joka velvoittaa viranomaisia osallistamaan vammaiset henkilöt ja heitä edustavat järjestöt tiiviisti ja aktiivisesti heitä koskevaan valmisteluun.

Jatkossa lausuntopyyntöjen kohdentamisessa tulee varmistaa vammaisjärjestöjen laaja ja yhdenvertainen osallistuminen.

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry